

LEGISLATIVA – MOBILITA V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH

KLÍČOVÁ SLOVA:

Legislativní opatření, udržitelná mobilita v chráněných územích, management chráněných území, práva a povinnosti správ chráněných území a dotčených orgánů, regulace chování návštěvníků chráněných území

POPIS OPATŘENÍ:

Legislativa ČR, která do určité míry upravuje také organizaci mobility v chráněných územích, se týká především ochrany vod, ovzduší a celkově přírody a krajiny, ale i půdy. Níže uvádíme jen základní obecný legislativní rámec pro plánování v environmentálně chráněných územích. Následuje také obecný popis vazeb a kompetencí chráněných území ve vztahu k mobilitě. Pro bližší informace o platných nařízeních v konkrétních chráněných územích je třeba navštívit jejich webové stránky a seznámit se s aktuálními schválenými dokumenty.

NA ÚSEKU OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY

→ Zákon č. 114/1992 Sb., **o ochraně přírody a krajiny (ZOPK)**, ve znění pozdějších předpisů, jenž vymezuje péči státu a ostatních subjektů o ochranu přírody a krajiny, a jeho novelizace provedená zákonem č. 123/2017 Sb., která reformovala právní úpravu týkající se národních parků. Ustanovení § 71, odst. 2 ZOPK ukládá orgánům státní ochrany přírody mj. povinnost spolupracovat s obcemi, předkládat jim požadované podklady a informace, což je důležitý předpoklad i pro přípravu plánů mobility pro chráněná území.

→ Zákon č. 289/1995 Sb., **o lesích** – zejména § 20 – reguluje činnosti a udává seznam těch, které v lesích nemohou být prováděny, včetně jízdy a stání motorových vozidel.

NA ÚSEKU OCHRANY VOD

→ Zákon č. 254/2001 Sb., **o vodách** a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů – v otázkách mobility a chráněných území se týká případné lodní dopravy či dopravních staveb v blízkosti vodních toků.

NA ÚSEKU OCHRANY OVZDUŠÍ

→ Zákon č. 201/2012 Sb., **o ochraně ovzduší**, ve znění pozdějších předpisů.

→ Zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (emisní limity, nízkoemisní zóny, biopaliva, energie z obnovitelných zdrojů apod.).

NA ÚSEKU OCHRANY ZEMĚDĚLSKÉHO PŮDNÍHO FONDU

→ Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů (podmínky pro ochranu zemědělské půdy při umístování pozemních komunikací a dalších staveb, v součinnosti se stavebním zákonem).

VELKOPLOŠNÁ ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

– jejich zřizování i fungování je také upraveno legislativně i strategicky:

→ **Vymezení národních parků** § 15 až 23 zákona č. 114/1992 Sb., včetně jejich zonace § 18 zákona č. 114/1992 Sb.

→ **Chráněné krajinné oblasti** § 25 až 27 zákona č. 114/1992 Sb.

→ **Regulace pohybu osob** je řešena institutem klidových území národního parku (§ 17) téhož zákona. Zákon dále stanoví bližší ochranné podmínky vycházející ze specifických přírodních podmínek jednotlivých národních parků. Pohyb osob je dále omezen základními i bližšími ochrannými podmínkami NP (§ 16), CHKO (§ 26), NPR (§ 29) a PR (§ 34). K zákazu vstupu do některých území může dojít i podle § 64 a konkrétní činnost může být omezena podle § 66.

→ **Plány péče / Zásady péče** o zvláště chráněná území jsou zakotvené v § 38 a 38a zákona č. 114/1992 Sb. Tyto plánovací dokumenty se připravují a schvalují jen v rámci rezortu Ministerstva životního prostředí, a proto mohou pro udržitelnou mobilitu obsahovat jen nezávazná doporučení, nejde-li přímo o opatření prováděná příslušným orgánem ochrany přírody.

→ **Kompetence správn NP a AOPK ČR**, uvedené v § 78 zákona č. 114/1992 Sb., neobsahují tvorbu ani spoluúčast na tvorbě **dalších plánovacích dokumentů**, mezi něž by jistě patřily i plány mobility. Bez rozšíření kompetencí v zákoně a personálních kapacit nelze předpokládat efektivní spolupráci uvedených úřadů na přípravě plánů mobility.

V OBLASTI DOPRAVY A MOBILITY JE ZÁSADNÍ LEGISLATIVA:

→ Zákon č. 13/1997 Sb., o **pozemních komunikacích**.

→ Zákon č. 361/2000 Sb., o **provozu na pozemních komunikacích**.

→ Zákon č. 194/2010 Sb., o **veřejných službách v přepravě cestujících**.

→ Zákon č. 320/2022 Sb., o **podpoře nízkoemisních vozidel** – zejm. minimální podíly nízkoemisních vozidel při zadávání veřejných zakázek podle zákona o zadávání veřejných zakázek a veřejných služeb podle zákona o veřejných službách v přepravě cestujících. Pro rurální mobilitu znamená především čistější veřejnou dopravu a zajištění její služby také do chráněných území.

V OBLASTI REGIONÁLNÍHO A MÍSTNÍHO ROZVOJE JE DŮLEŽITÁ LEGISLATIVA:

→ Zákon č. 283/2021 Sb. – **stavební zákon**, kterým se mění zákon č. 183/2006 o územním plánování a stavebním řádu.

→ Zákon o **ochraně zemědělského půdního fondu** č. 334/1992 Sb. a jeho komplexní novelizace z roku 2015.

→ Zákon č. 129/2000 Sb. o **krajích**.

→ Zákon č. 128/2000 Sb. o **obcích**.

→ Zákon č. 565/1990 Sb., o **místních poplatcích** – upravuje mj. poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst (§10).

Nejdůležitějším legislativním zdrojem pro environmentálně chráněná území je **zákon o ochraně přírody a krajiny** č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále ZOPK). Účelem tohoto zákona je udržení, ochrana a obnova přírody a krajiny za účasti ostatních aktérů (krajů, vlastníků atd.), a to při zohlednění hospodářských, sociálních a kulturních potřeb obyvatel. Pod samotným pojmem „ochrana přírody a krajiny“ pak zákon rozumí „dále vymezenou péči státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, (...), péči o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péči o vzhled a přístupnost krajiny.“ Zákon dále rozlišuje obecnou a zvláštní ochranu přírody a krajiny.

Obecná ochrana má za cíl chránit veškeré druhy rostlin a živočichů, včetně ochrany neživé přírody. Mezi její nástroje patří územní systém ekologické stability, významný krajinný prvek, krajinný ráz a přírodní park a přechodně chráněná plocha. Zvláštní ochrana přírody a krajiny je jedním z nejvýznamnějších nástrojů ochrany přírody. V rámci této ochrany jsou zřizovány národní parky (NP), chráněné krajinné oblasti (CHKO), národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Cílem této ochrany je udržení nebo zlepšení přírodního prostředí nebo ponechání území samovolnému přirozenému vývoji. Dále zákon zajišťuje ochranu ohrožených a vzácných druhů živočichů a rostlin, které rozděluje do tří kategorií – kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené.

Pravomoci Správy NP vyplývají ze zákona o ochraně přírody a krajiny

Tyto pravomoci vycházejí ze ZOPK a ze zřizovací listiny Správy, která uvádí předmět její činnosti. Zřizovací listina uvádí mezi hlavními činnostmi odbornou správu a péči o zvláště chráněná území a zpracovávání šetření, odborných stanovisek a monitorování týkajících se ochrany přírody. Stejně tak Správě přísluší péče a správa evropsky významných lokalit a ptačích oblastí soustavy Natura 2000. Správa také spravuje určité množství státního majetku (jedná se především o lesní i nelesní pozemky) a pomocí strážců NP dohlíží na dodržování pravidel ochrany přírody na území parku. Dále pak Správa zajišťuje odbornou správu lesů a lesní hospodaření, činnost v oboru cestovního ruchu (přístup do chráněných území, doprava, pořádání hromadných akcí atd.). Jako další důležitou složku lze uvést výchovnou a informační činnost, která je realizována formou ekologické výchovy a provozováním informačních středisek. Dále je Správa zodpovědná za předcházení mimořádným situacím na svém území (požáry, nehody atp.), nebo za naplňování závazků vyplývajících z mezinárodních dohod. Důležitá a často kontroverzní je i hospodářská činnost, která zahrnuje hostinskou a restaurační činnost, koupi zboží za účelem jeho dalšího prodeje, prodej a hospodaření se svěřeným majetkem (tedy hospodaření se dřevem).

Na některých tématech (některá i dopravní a v oblasti managementu návštěvníků) spolupracuje správa NP s regionálními rozvojovými a destinačními agenturami. Např. NP Šumava podepsal memorandum (<http://www.br-sumava.cz/data/File/dokumenty/memorandum1.pdf>) s Regionální rozvojovou agenturou Šumava (dále RRA). Je z něj patrné rozdělení kompetencí – Správa NP koordinuje oblasti výzkumu a monitoringu v přírodních oborech, RRA koordinuje výzkum a monitoring v oblasti socio-ekonomické. Jednou z oblastí spolupráce jsou témata nastolená zapojením Šumavy do systému Biosférických rezervací; jedním z nich je i podpora rozvoje veřejnou dopravou. Na Šumavě to jsou Zelené linky, které nabízejí veřejnou dopravu v oblasti atd.

Způsoby regulace

Pravomoc NP či CHKO vyplývá částečně z legislativních opatření obecné povahy. Chráněným územím ale stále chybí důležité pravomoci v oblasti dopravy, jako je přímé posuzování přestupků, kdy je porušován zákaz vjezdu z pohledu zákona o pozemních komunikacích, nebo podle zákona o ŽP (oba by měly být na podnět národních parků novelizovány, aby za přestupky byli odpovědni vlastníci vozidel, ne přestupci; jinak vzniká problém, když vlastníci záměrně přestupce neuvede). Úprava kompetence správy NP i CHKO by se měla týkat i přímého přístupu do registru vozidel, bez jednání s Policií ČR (což může obec s rozšířenou působností, zatím však tento přístup nemají správy NP a CHKO). Výrazně by to usnadnilo řešení přestupků a prosazování regulací (porušování zákazu vjezdu, nedovolené parkování atd.).

Více viz také karta č. 10 Regulace IAD a parkování

ZDROJE A DALŠÍ DOPORUČENÁ LITERATURA:

<https://www.mzp.cz/cz/legislativa>

[https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Legislativa-silnicni-doprava-\(1\)/Silnicni-doprava-pravni-predpisy](https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Silnicni-doprava/Legislativa-silnicni-doprava-(1)/Silnicni-doprava-pravni-predpisy)

SOUVISEJÍCÍ PRAXE V ATLASU:

10. REGULACE IAD A PARKOVÁNÍ

13. DOPRAVNÍ KONCEPCE NP

38. PODMÍNKY PRO UDRŽITELNOU MOBILITU V CHÚ